

partii naleraq

18. Juli 2019

UKA2019/79

Inatsisartut Suleriaasianni § 33 naapertorlugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

Kalaallit nunaanni nakorsassaaleqinerup aaqqiivigineqarnissaa siunertaralu kingusinnerpaamik UKA2021-imi Naalackersuisut iliusissamut pilersaarummik saqqummiussinissaannik peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Jens Napātôk', Partii Naleraq)

Tunngavilersuut:

Kalaallit Nunaanni nakorsanik aaliangersimasumik¹ atorfinititsisarneq ajornartorsiutaavoq. Tamanna nutaarsiassaangilaq – tamannami peqqinnissaqarfiup akisussaaffigalugu ingerlatilerneraniilli ukiorpaalunngortuni naliginnaasuusimavoq.

Ingerlatsinermermi unammillernartup tamatuma ukiuni tulliuuttuni annikinnerulernissaa ilimanngilaq: 2014-imi peqatigiiffik “Yngre læger” missingersuummik saqqummiussivoq, taassanilu ersersinneqarpoq ukiumi 2035-imi qallunaat nunaanni innuttaasut pisariaqartitaat matussuserneqassappat narkorsat 5.500-it amingaatigeqassasut. Missingersuut KNR-imi ilanngutassiatut² saqqummiunneqartup Qallunaat nunaanni nakorsanik amingateqalernissap qanoq

¹ Peqqinnissaqarfik nakorsanik 100-it missaani atorfeqartitsinissamik missingersuuteqarpoq. Atorfiit amerlanerpaartaat inuttaqarput, kisiannili taakkuninnga 30-it missaat kisimi aaliangersimasumik atorfilinnik inuttaqarlutik. Atorfiit 65-70-illu missaat nakorsanik sivikitsuinnarmik atorfeqartussanik inuttaqarput, kiisalu 5-10-illu akornnani vikarbureau-it inuttalerneqarsimallutik (§37 naapertorlugu apeqqummut 9/2019 Naalackersuisut akissutaat). Naliginnaasumik amingaatigineqarput nakorsat nakorsaatnik ilisimasallit kiisalu pilattaasartut, napparsimavinni peqqissaavinnilu siammasissumik suliaqarlutik sulinissamik piukkunaatillit.

² KNR 30. oktober 2014

nunatsinnut kinguneqassanersoq eqqartorpaa, tassami nunatsinni nakorsat atorfinittartut Qallunaat nunaanneersuukkajummata.

Kalaallit Nunaanni nakorsat peqatigiiffiata siulittaasorsimasaa³ ilanngutassiami imatut issuarneqarneqarpoq: Maannangaaq upalungaarsarnissamik pissutissaqarpugut, tassami ilisimariikkatsitut ajornartorsiulernissamut piffissaq ungasigunnaarpoq. Ukiorpaalunngortuni sinerissami nakorsanik aaliangersimasumik atorfinitsitiniarneq annertuumik ajornartorsiutigisimavarput. Tassungalu ilanngullugu Dronning Ingridip napparsimavissuani nakorsat immikkut ilisimasallit utoqqalisut inuusunnernik taarseraneqalernissaat tullinnguuppoq.”

“Tsumakuluutigaara ukiorpassuannngortuni nakorsatut atorfeqarsimasut suliunnaartitilerpata taarserarneqarnissaat, taakkuuppummi nunatsinnut tunngasunik ilisimasaqarluartut.”

Danmarkimi nakorsat sinneqartut pigineqanngillat, akerliani nakorsanik amingaateqartoqarluni, tassungalu ilanngullugu oqaatigisariaqarpoq Kalaallit Nunaanni atorfinitsinissamut akissarsiat neqeroorutigineqartut nunanut avannarlerni akissarsiaritinneqartunut naleqqiullugit annikinneroqaat naak nakorsanik amingaateqanngikkaluartut.

2012-imi KNR-ikkut ilanngutassiarineqartumi eqqarsaasersuut nutaajunngilaq⁴, tassani eqqartorneqartoq qulequtaqarpoq: “Ungarnimiut nakorsaat aaqqiissutaasinnaapput” tassanilu ersersinneqarpoq taamanikkut Peqqinnissaqarfimmi pitsaaliuinemullu aqutsisoqarfimmi pisortaasimasup Jyllandip avannaata kitaani pisortatut atorfeqarsimanermini misilittagaqarfigilluarlugulu maluginiarsimassaa. “Nakorsat Europap kangiani atorfillit inuuniarnermikkut ajortorsiortarput. Ilaat marlunnik pingasunilluunniit atorfeqartariaqartarput naammanginartumik inuuneqarnissartik angorusulugu. Maani akissarsiatigut neqeroorutigisinnaasagut naapertussagaanni pitsaanagerusumik inuuneqalersinnaassapput”.

Peqqinnissaqarnermut Naalakkersuisoq oktober 2018-imi⁵ oqaaseqarpoq EU-p iluani peqqinnissaqarfiup iluani ilinniarsimasunik atorfinitsinissaanissap misissorneqarnissaa ammaffigalugu. Tassungalu atatillugu Naalakkersuisoq erseqqissaavoq nunatsinni nakorsanik atorfinitsitinissamik piunasaqaataasoq nakorsaq qaalunaat nunaanni nakorsatut sulinissaminik akuersissummik peqarnissaa. Tamatumunnga siunertaavoq nakorsat nunatsinni sulisorineqartut

³ Ole Lind

⁴ KNR, 27. februar 2012

⁵ §37 naapertorlugu apeqqummut 256/2018 Naalakkersuisut akissutaat

qaffasissumik ilinniagaqarnissaat annertuumillu piumasagaatitalimmik akuersissummik pigisaqarnissaat. Kisiannili tamanna inatsisitigut piumasagaataanani.

Nunanit allanit, nunat avannarliit avataaneersunit nakorsanik atorfinitsitinissaq aammattaaq unammillernartoqassaaq, tassalu oqaatsitigut aporfeqarsinnaassammat.⁶

Peqqinissaqarnermut Naalakkersuisoq oktober 2016-imi⁷ oqaaseqarpoq Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfimmi oqalutsinik kalaallisuumiit tuluttuumut toqqaannartumik nutserisinnaasunik sulisoqanngitsoq, kisiannili Naalakkersuisut kisaatigigaat Ilisimatusarfimmi nutserinermi oqalutsinullu ilinniarfik peqatigalugu kalaallisuumiik tuluttuumut nutserisussanik iliniartitsinissap aaqqissuunneqarnissaa aqqutissuunneqassasoq.

Ilanngulluguli Peqqinissaqarnermut Naalakkersuisup oktober 2018-imi⁸ oqaatigaa immikkut periarfissinneqarneq aallaavigalugu nakorsanik nunanit allaneersuni atorfinitsitisinnaaneq misissorumallugu, tassanilu nunatsinni nakorsatut sulilernissamut piareersarneqartassasut, ingammik oqaatsitigut piginnaasat eqqarsaatigalugit.

Inuusuttortagut amerlanerusut nakorsassatut ilinnialerpata nakorsassaaleqinerup annikillisarneranut aamma iluaqutaasinnaavoq. Naak nakorsassatut ilinniarneq sivisoorujussuugaluarlunilu piumasagaateqaraluaqisoq kalaallinik nakorsanik⁹ arlalinnik ilinniakkaminnik naammassisoqarsimavoq, tamanna suli annerunerusumik eqqumaffiginerusariaqarparput.

Peqqinissaqarnermut Naalakkersuisoq oktober 2018-imi¹⁰ ilanngullugu erseqqissaavoq naalakkersuinikkut siunertarineqartoq peqqinnissaqarfiup iluani ilinniarnissamut qinnuteqartartut amerlisarnissaannut suliniutit annertusarneqarnissaat, ilinniarnissamut periarfissat

⁶ Danmarkimi nakorsat quliugaangata ataaseq nunani allani ilinniarsimasuusarpoq, taakkulu nunanit allaneersut sukumiisumik oqaatsitigut piginnaanngorsarneqartarput, taamaakkaluartorli ukiuni kingullerni oqallisigineqarsimavoq nakorsat taakku oqaatsitigut piginnaasakinnerat, tamatuma kiffartuussinerlunnermik kinguneqarsinnaanera ernummatigineqarluni.

⁷ §37 naapertorlugu apeqqummut 112/2016 Naalakkersuisut akissutaat

⁸ §37 naapertorlugu apeqqummut 256/2018 Naalakkersuisut akissutaat)

⁹ Nakorsassatut universitetimi atuarneq ukiunik arfinillinik sivissussuseqarpoq. Tamatuma kingorna immikkut sammisamut ilinniaqqittarneq ukiunik arfineq marlunnik sivissussuseqarluni. Naliginnaasumik nakorsaaserisutut immikkut ilinniaqqinnermi nunarput qimannagu ingerlatsisoqarsinnaavoq. Suli at immikuullarissut allat soorlu pilattaasartut nunarput qimallugu aatsaat ilinniaqqissinnaapput, taamaalillunilu ilinniarnermi annikitsuinnaq nunatsinni ingerlanneqarsinnaalluni.

¹⁰ §37 naapertorlugu apeqqummut 154/2018 Naalakkersuisut akissutaat

qaammarsaavigineqarnerisigut. Ukioq taanna oktoberimi Naalakkersuisoq ilanngullugu nalunaaruteqarpoq Ilinniartitaanermut naalakkersuisumut saaffiginnissimalluni kissaatigalugu inuusuttut nakorsanngorniarlutik ilinniarnerni naammassisinnaanissaat anguniarlugu ilinniarnerminnilu pitsaanerusumik periarfissinneqarnissaat pillugu oqaloqatigerusullugu.¹¹ Ilanngullugu 2018-imi Naalakkersuisut erseqqissaatigisimavaat¹² atorfinitsitinissamik suliaqartunik immikkoortortamik pilersitsisimallutik, taassuma Danmarkimi atorfinittussanik suliniutinik inerisaanissaq kiisalu pitsaanngorsaanissaq suliarissangaa, inuit attaveqatigiittarfii aqqutigalugit kiisalu siornatigut atorfeqarsimasut aallaavigalugit attaveqatigiiffiusinnaasunik inerisaanertigut.

Akissarsiat qaffaavigineqanngippata naaatsorsuutigineqarsinnaanngilaq nakorsanik Danmarkimeersunit atorfinitsitisarnerup annertuseriarnissaa. Naalakkersuisut eqqumaffigaat pisariaqartinneqartoq: Tassami Peqqinnissaqarnermut Naalakkersuisoq siorna oktoberimi¹³ oqaaseqarpoq, Naalakkersuisup Aningaasaqarnermut naalakkersuisoq oqaloqatiseriumavaa peqqinnissaqarfimmi sulisut atorfininnermi atugassaritinneqartut pitsaanngorsarnissaasa periarfissarsiunneqarnissaat siunertarlugu.

Atassut sinnerlugu Inatsisartuni ilaasortaq juulip qaammataani kaammattuuteqarpoq peqqinnissaqarfiup akisussaaffigineqarnera Qallunaat naalagaaffiannut uterteqqullugu.¹⁴ Tamatumunnga isumaqataanngilara, kisiannili peqqinnissaqarfimmut tunngatillugu ajornartorsiutit pillugit pakatsinera paasisinnaalluarlugu.

Isumaqarpunga Peqqinnissaqarfiup akisussaaffigineqarnera Naalagaaffimmut tunniutinngikkaluarlugu uagut politikkipperit akisussaaffik tigullugu aaqqiissutissanik nassaarniarluta suliniartariaqartugut. Nutaanik eqqarsarnissaannaq kisimi piumasaqaataanngilaq, kisiannili tamakkiisumik eqqarsarnissaq pisariaqarpoq soorlu aamma Naalakkersuisut erseqqissaraat.¹⁵

¹¹ §37 naapertorlugu apeqqummut 256/2018 Naalakkersuisut akissutaat

¹² §37 naapertorlugu apeqqummut 9/2019 Naalakkersuisut akissutaat

¹³ §37 naapertorlugu apeqqummut 256/2018 Naalakkersuisut akissutaat

¹⁴ Sermitsiaq.ag, 17. juli 2019

¹⁵ §37 naapertorlugu apeqqummut 9/2019 Naalakkersuisut akissutaat

Taamaattumik Partii Naleqqamiit Naalakkersuisut iliusissamut pilersaarummik UKA2021-imi saqqummiussinissaat kissaatigaarput. Iliusissamut pilersaarummik Naalakkersuisoqarfiit akimorlugit ataqatigiissaarneqartariaqarpoq, suliallu angunianeqarneri erseqqarissumik piffissalersorlugit nalunaarsornissaat pisariaqarluni, taamaalilluta siunnerfiup ukiuni tullittuni anguniarnerani naleraqassalluta: Kalallit Nunaat nakorsanik aaliangersimasumik atorfilinnik amingaateqarfiunngitsaq.

Pisortanut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassai:

Naatsorsuutigineqassaaq iliusissamut pilersaarummik suliaqarnerup allaffissornertigut sulisup ataatsip sulinera ukiumik ataatsimik sivisussusilimmik suliaqartoqassasoq.

Siunnersuutip Nalaakkersuisut pisinnaatippai kiffanngissuseqarlutik iliusissamut pilersaarummik suliaqarnerminni sulinissaannut. Taamaattumillu naatsorsoruminaappoq suliniutip piviusunngortinniarnani aningaasartuutit qanoq annertutigisut atorneqarnissaat.

Partii Naleraq piareersimavoq Peqqinnissaqarfimmi suliniummut atatillugu minnerpaamik ukiumut 60 mio. Kr. Sinnerlugit aningaasartuuteqarsinnaanerunissaq tapersersussallugu.

Namminersortunut aningaasaatigut allaffissornikkullu kingunerisassai:

Soqanngilaq

Innuttaasunut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassai:

Soqanngilaq